

UO‘K: 553.98:551.762.2:550.8

doi 10.70769/3030-3214.SRT.4.2.2026.22

© 2026 Authors. Licensed under CC BY 4.0

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

CHORJO‘Y POG‘ONASIDAGI UMID MAYDONI YURA TERRIGEN YOTQIZIQLARINING NEFTGAZLILIGINING GEOLOGIK-QIDIRUV MEZONLARI

**Shoymurotov To‘ychi
Xoliqulovich**

*Geologiya-mineralogiya fanlari
doktori, "Neft va gaz konlari
geologiyasi hamda qidiruvi
instituti" DM Bosh ilmiy
maslahatchisi, Toshkent,
O‘zbekiston*

*E-mail: tuychi@ing.uz
ORCID ID: 0009-0000-7159-4305
Science ID: DQD-0426-0015*

**Tog‘ayev Isomiddin
Saparovich**

*Geologiya-mineralogiya fanlari
falsafa doktori (PhD), dotsent,
Mirzo Ulug‘bek nomidagi
O‘zbekiston Milliy universiteti,
Geologiya va muhandislik
geologiyasi fakulteti, "Geologiya"
kafedrasini mudiri, Toshkent,
O‘zbekiston*

*E-mail: togaev_is@gmail.ru
ORCID ID: 0009-0006-8190-7035
Science ID: FQD-0525-0141*

**Alimov Ma‘ruffon
Mavlonberdiyevich**

*Mirzo Ulug‘bek nomidagi
O‘zbekiston Milliy universiteti
Geologiya va muhandislik
geologiyasi fakulteti, geologiya
kafedrasini o‘qituvchisi, Toshkent,
O‘zbekiston*

*E-mail: maruffonalimov93@gmail.com
ORCID ID: 0009-0000-9380-6940
Science ID: MQD-0426-0252*

**Toshtemirov Shoxruxjon
Alisher o‘g‘li**

*Mirzo Ulug‘bek nomidagi
O‘zbekiston Milliy universiteti
Geologiya va muhandislik
geologiyasi fakulteti, geologiya
kafedrasini o‘qituvchisi, Toshkent,
O‘zbekiston*

*E-mail: toshtemirovshoxruxjon@gmail.com
ORCID ID: 0009-0001-9254-7868
Science ID: MNV-0426-0108*

Annotatsiya. Ushbu maqolada Buxoro-Xiva hududidagi Dengizko‘l ko‘tarilmasining quyi va o‘rta yura terrigen yotqiziqlarining neft-gaz istiqbolliligi geologik-geofizik, litologik-fatsial hamda gidrodinamik mezonlar asosida baholangan. Tadqiqot davomida terrigen formatsiya yotqiziqlarining litologik-stratigrafik tuzilishi, cho‘kindi to‘planishining fatsial sharoitlari, qatlam qalinliklarining taqsimlanishi va mahsuldor gorizontlarning joylashish xususiyatlari o‘rganilgan. Yaxshi kollektorlik xususiyatlariga ega bo‘lgan o‘zan qum yotqiziqlari rivojlangan zonalar aniqlanib, antiklinal va linzasimon tutqichlar bilan bog‘liq istiqbolli gorizontlar ajratilgan. Shuningdek, uglevodorod uyumlarining shakllanishi va saqlanishi uchun qulay sharoit yaratadigan gidrodinamik anomalialar aniqlangan.

Kalit so‘zlar: yura terrigen formatsiyasi, Dengizko‘l ko‘tarilmasi, uglevodorod, neft-gaz istiqbolliligi, kollektor, tutqich, mahsuldor gorizont, gidrodinamik zona, litologik-fatsial tahlil.

Received: 25.05.2026

Accepted: 24.06.2026

Published: 29.06.2026

ГЕОЛОГО-ПОИСКОВЫЕ КРИТЕРИИ НЕФТЕГАЗОНОСНОСТИ ЮРСКИХ ТЕРРИГЕННЫХ ОТЛОЖЕНИЙ ПЛОЩАДИ УМИД ЧАРДЖУЙСКОЙ СТУПЕНИ

**Шоймуротов Туйчи
Холикулович**

доктор геолого-
минералогических наук (DSc),
главный научный консультант
ГУ «Институт геологии и
разведки нефтяных и газовых
месторождений», Ташкент,
Узбекистан

**Тогаев Исомиддин
Сапарович**

доктор философии (PhD) по
геолого-минералогическим
наукам, доцент, Национальный
университет Узбекистана имени
Мирзо Улугбека, факультет
геологии и инженерной геологии,
заведующий кафедрой геологии,
Ташкент, Узбекистан

**Алимов Маруфжон
Мавлонбердиевич**

Национальный университет
Узбекистана имени Мирзо
Улугбека, факультет геологии и
инженерной геологии,
преподаватель кафедры
геологии, Ташкент, Узбекистан

**Тоштемиров
Шохрухжон Алишер
угли**

Национальный университет
Узбекистана имени Мирзо
Улугбека, факультет геологии и
инженерной геологии,
преподаватель кафедры
геологии, Ташкент, Узбекистан

Аннотация. В статье рассмотрена нефтегазоносная перспективность нижне- и среднеюрских терригенных отложений поднятия Денгизкуль Бухаро-Хивинского региона на основе геолого-геофизических, литолого-фациальных и гидродинамических критериев. Изучены литолого-стратиграфическое строение терригенной формации, фациальные условия осадконакопления, распределение мощностей пластов и особенности размещения продуктивных горизонтов. Выделены зоны развития русловых песчаных отложений с хорошими коллекторскими свойствами, а также перспективные горизонты, связанные с антиклинальными и линзовидными ловушками. Кроме того, установлены гидродинамические аномалии, способствующие формированию и сохранению залежей углеводородов.

Ключевые слова: терригенная формация юры, поднятие Денгизкуль, углеводороды, нефтегазоносность, коллектор, ловушка, продуктивный горизонт, гидродинамическая зона, литолого-фациальный анализ.

GEOLOGICAL-SEARCH CRITERIA FOR OIL AND GAS IN THE JURASSIC TERRIGENOUS DEPOSITS OF THE UMID FIELD OF THE CHARJOY STAGE

**Shoymurotov Tuychi
Kholiqulovich**

Doctor of Geological and
Mineralogical Sciences (DSc),
Chief Scientific Consultant, Institute
of Geology and Exploration of Oil
and Gas Fields, Tashkent,
Uzbekistan

**Togayev Isomiddin
Saparovich**

PhD in Geological and
Mineralogical Sciences, Associate
Professor, National University of
Uzbekistan named after Mirzo
Ulugbek, Faculty of Geology and
Engineering Geology, Head of the
Department of Geology, Tashkent,
Uzbekistan

**Alimov Maruffjon
Mavlonberdievich**

National University of Uzbekistan
named after Mirzo Ulugbek,
Faculty of Geology and
Engineering Geology, Lecturer of
the Department of Geology,
Tashkent, Uzbekistan

**Toshtemirov Shoxruxjon
Alisher ugli**

National University of Uzbekistan
named after Mirzo Ulugbek,
Faculty of Geology and
Engineering Geology, Lecturer of
the Department of Geology,
Tashkent, Uzbekistan

Abstract. This article assesses the oil and gas potential of the Lower and Middle Jurassic terrigenous deposits of the Dengizkul uplift in the Bukhara-Khiva region based on geological-geophysical, lithofacies, and hydrodynamic criteria. The study investigates the lithological-stratigraphic characteristics of the terrigenous formation, depositional facies conditions, distribution of reservoir thicknesses, and the spatial occurrence of productive horizons. Zones of channel sandstone development with favorable reservoir properties were identified, and prospective horizons associated with anticlinal and lens-shaped traps were delineated. In addition, hydrodynamic anomalies favorable for the formation and preservation of hydrocarbon accumulations were recognized.

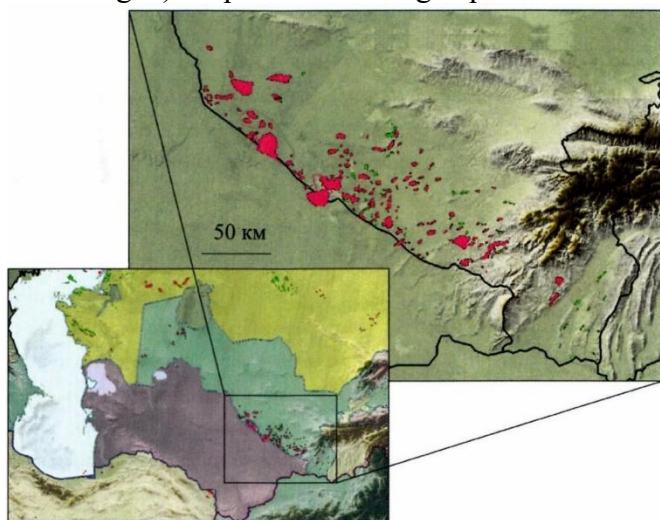
Keywords: Jurassic terrigenous formation, Dengizkul uplift, hydrocarbons, oil and gas potential, reservoir, trap, productive horizon, hydrodynamic zone, lithofacies analysis.

Kirish. Yura terrigen formatsiyasida (TF) uglevodorodlarning asosiy to'plamlari Buxoro-Xiva neftgazli regionining Chorjo'y tektonik pog'o-

nasining markaziy va shimoli-g'arbiy qismida to'plangan (1-rasm).

Buxoro-Xiva hududi (BXR) quyi va o'rta yura

terrigen yotqiziqlarining yuqori neftgazga istiqbol-liligi bir qator konlarning ochilishi bilan isbotlangan (Chekkakum, Oqqum, Parsanko‘l, Shimoliy Gugurtli, Haqqul, G‘arbiy Haqqul, Dayakhatin, Murodtepa, Atamurad, Xodjikazgan, Andakli, Uzunchak, O‘rta- rabot, O‘rtabuloq, Razzoq bobo va boshqalar), ularning gazga istiqbolliligi ko‘p qatlamli XVII, XVIII, XIX, XX - gorizontlar bilan bog‘liq. Bunda XVII, XVIII gorizontlarning mahsuldorligi antiklinal (strukturaviy-qatlamli) tutqichlar bilan, XIX va XX gorizontlarning mahsuldorligi esa noantiklinal (litologik ekranlangan) tutqichlar bilan bog‘liq.

1-rasm. Amudaryo sineklizasi shimoli-sharqiy qismining neftgazliligi (Buxoro-Xiva hududi).

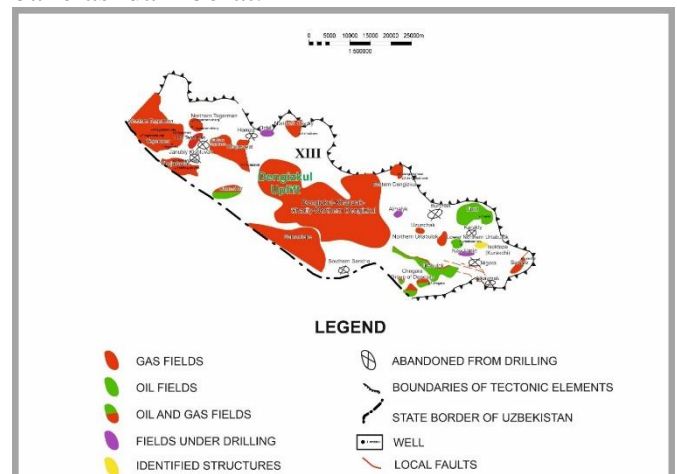
O‘rganilayotgan Umid strukturasi Chorjo‘y tektonik pog‘onasining janubi-sharqiy qismida, Dengizko‘l ko‘tarilmasining shimoli-sharqiy yonbag‘rida joylashgan (2-rasm). Tuzilma 1977-yilda T5 aks ettiruvchi gorizonti bo‘yicha tayyorlangan bo‘lib, unda rif qurilishi ajratilgan. Keyinchalik neft hoshiyali gazli yakka rif o‘rnatildi. Yonma-yon joylashgan O‘rtabuloq, Shimoliy O‘rtabuloq, Shimoliy Umid, Jarchi kabi barcha konlar yuqori yura karbonat formatsiyasi (KF) rif massivlari bilan bog‘liq.

Shuni ta‘kidlash kerakki, yura TFda UV konlari asosan sayoz dengiz va qirg‘oqbo‘yi dengiz to‘lqinlari genezisidagi qumtoşlar bilan bog‘liq. Bu yerdagi qoplamalar gil va gilli-karbonatli yotqiziqlar bo‘lib, ular to‘lqin urilma-loyqa va karbonat-loyqa genezisga ega. So‘nggi yillarda Ko‘lbeshkak, Qandim, O‘rtabuloq ko‘tarilmalari chegarasida, alohida maydonlarda ushbu gorizont-

lardan oltingugurtsiz gazning sanoatbop uyumlari olindi.

Shu bilan birga, TF tuzilishining o‘ziga xos xususiyatlari va UV uyumlarining shakllanishida litologik egilishlarning roli kam o‘rganilganligicha qolmoqda. Muammo shundan iboratki, hozirgi vaqtga qadar Umid maydonida va umuman Dengizko‘l ko‘tarilmasi doirasida yangi UV konlarini ochish uchun istiqbolli bo‘lgan XVII, XVIII, XIX, XX mahsuldor gorizontlarning tarqalish chegaralari aniqlanmagan.

Shu munosabat bilan, tadqiqotning maqsadi Yangi olingan geologik-geofizik va gidrogeologik ma‘lumotlar, shuningdek chuqur burg‘ilash materiallari asosida Dengizko‘l ko‘tarilmasining Umid TF yura maydonining geologik tuzilishini batafsil aniqlash va uning neftgazlilik istiqbollari baholashdan iborat.

2-rasm. Dengizko‘l ko‘tarilmasining neft va gaz konlari hamda istiqbolli maydonlarini joylashtirish sxemasi.

Tadqiqot materiallari va metodologiyasi.

Yura davri Dengizko‘l ko‘tarilmasining geologik-geofizik, litologik-fatsial va gidrogeologik ma‘lumotlarini kompleks tahlil qilish, olingan burg‘ilash natijalarini umumlashtirish, qayta ishlash va talqin qilish, quduqlarni geofizik o‘rganish o‘tkazilgan tadqiqotlarning asosiy usuli hisoblanadi. Ishda, shuningdek, gidrodinamik parametrlarni (oqim, qatlam bosimi, gidravlik nishablik, qatlam suvlarining o‘tkazuvchanligi va filtratsiya tezligi) tavsiflovchi materiallarni jalb qilgan holda, o‘rganilayotgan hududning quyi va o‘rta yura yotqiziqlari kesimidagi faktik ma‘lumotlarni ilmiy umumlashtirishni o‘z ichiga olgan muammolarni

hal qilishda kompleks yondashuv qoʻllanilgan.

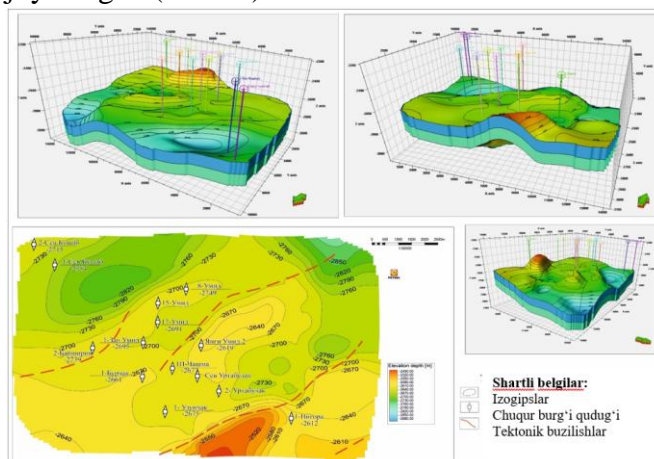
Tadqiqot natijalari. Yura TF, Dengizkoʻl koʻtarilmasida turli xil shagʻalli konglomeratlar, gravelitlar, qumtoshlar, alevrolitlar, argillitlar, koʻmirlar, mergellar bilan ifodalanadi. Terrigen kesmaning pastki yarmi (plinsbax-taor-aalen-bayos yotqiziqlari) togʻoldi va tekislik-vodiy fatsial sharoitlarida hosil boʻlgan. Uning yuqori qismi yuqori bayos-quyi kelloyevdan iborat - dengiz toʻlqin urishi va suv osti delta fatsial sharoitlarida. Terrigen yotqizilarning asosiy belgilari, odatda, kesmaning subkoʻmirliligi, uning tarqoq organik moddalar bilan moʻl toʻyinganligi, shuningdek, lateral va vertikal boʻyicha keskin fatsial oʻzgaruvchanlikdir. Formatsiyaning qalinligi 20 dan 1800 m gacha oʻzgaradi [1, 2].

Hozirgi vaqtda Umid strukturasi yaqinligi boʻyicha quyi va oʻrta yura terrigen yotqizilarida Oʻrtabuloq, Uzunchoq maydonlarida sanoatbop gaz uyumlari aniqlangan. Shuningdek, Sharqiy Dengizkoʻl-1P, Qoʻshob-1P, Bayshirin-1P, Jilik-1P maydonlaridagi quduqlarda burgʻilash yoki namunalash jarayonida sporadik gaz namoyonlari qayd etilgan. Bu Umid maydonida yura davri terrigen formatsiya kesimlarida ham UV konlarini aniqlashning yuqori istiqbollari koʻrsatadi.

Umid maydonidagi terrigen yotqizilar uncha katta boʻlmagan chuqurliklarda ochilgan (No1P-48m, No2-22m, No3-52m, No4-24m, No5-36m, No6-25m, No8-67m, No9-22m, No10-3m, No12-19m, No15-42m, No16-17m, No17-76m, No18-20m, No19-16m quduqlar). Shunday qilib, Boysun svitasiga (XVII gorizont) mos keluvchi terrigen kesimning faqat yuqori qismi ochilgan. Kesimning ochilgan qismida kollektorlar yoʻq, asosan laguna-dengiz kulrang hosilalaridan iborat boʻlib, ularda qumtoshlar va alevrolitlar qatlamchalari boʻlgan gillar ustunlik qiladi. Va faqat kesimning yuqori qismida (3, 4-quduqlar) ohaktosh qatlamlarining paydo boʻlishi qayd etilgan [3, 5, 10].

Umid maydonining strukturaviy rejasi XVII gorizont yura terrigen yotqizilarning ustki qismi boʻylab shimolga, janubdan Qoʻshob egikligi tomon choʻkib boruvchi monoklinaldan iborat boʻlib, tektonik buzilish bilan Shimoliy Oʻrtabuloq strukturasi ajralib turadi. Pastki gorizont boʻylab (XVIII gorizontning ustki qismi boʻylab) shimoli-sharqiy yoʻnalishdagi braxiantiklinal kuzatiladi, uning gumbazi Umid-17 qudugʻi hududida

joylashgan (3-rasm).

3-rasm. XVIII yotqiziq gorizontining ustki qismi boʻyicha uch oʻlchamli strukturaviy model (Umid maydoni).

Oʻtkazilgan tahlil va seysmorazvedka materiallarini qayta talqin qilish natijalariga koʻra, terrigen yotqizilardan qaytishlarni qayd etish vaqti boʻyicha umuman olganda, korrelyatsiya qoniqarli degan xulosaga kelingan.

Taxmin qilingan xulosalarga asoslanib, litologik va stratigrafik tutqichlarning shakllanishida yotqizilarning egilishi va nomuvofiqligi, shuningdek, daryo, delta, bar va boshqa qumlarning tarqalish zonalarini asosiy rol oʻynaydi, degan xulosaga kelish mumkin. Bundan tashqari, adabiyotlardagi maʼlumotlarga koʻra, maʼlumki, agar qirgʻoq chizigʻining holati yirik gumbazimon yoki valsimon koʻtarilmalar bilan nazorat qilinsa, antiklinal zonalar va monoklinallarning yonbagʻirlarida, shuningdek, havza tomonga qaragan mintaqaviy botiqliklar va egilmalarning bort qismlarida qadimgi relefning koʻtarilmalari boʻylab kollektorlarning ponalanishi bilan bogʻliq boʻlgan litologik-stratigrafik tutqichlar hosil boʻladi [4, 11]. Tutqichlarning litologik chegaralanishi mahsuldor qatlamning tutqich gumbazi tomon egilishi yoki mahsuldor gorizontlarning qatlam koʻtarilishi boʻylab yuqoriga fatsial almashinishi bilan bogʻliq.

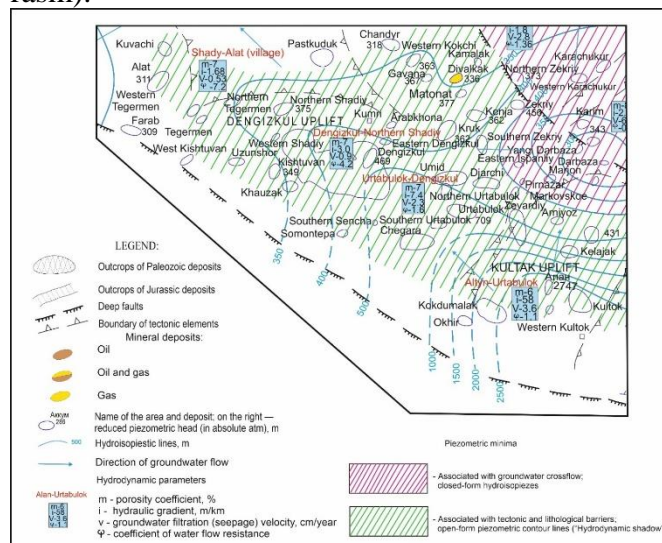
Qum-alevritli qatlamlarning mintaqaviy yoki lokal sinish zonalarida shakllangan tutqichlar uchun quyidagilar xosdir: qatlamlarning "egilishi", pastki gorizontlarning havzaning markaziy qismi tomon siljishi va yanada tikroq tushish burchaklari; donalar granulometriyasining aniq farqlanishi; qatlamlar qalinligi gradiyentining yuqori qatlamlarga nisbatan

keskin o'zgarishi. Qirg'oqbo'yi uchastkalarida qumli material dengiz tubining tutash uchastkalaridan va deltalardan keladi. Bu turdagi yotqiziqlar asosan delta hosilalariga tortiladi va ushbu fatsial zonaning hosilalari hisoblanadi - qirg'oq, qiya va plyaj. To'lqinlar ta'siri terrigen materialning differentsiatsiyasiga va qatlamlanishning shakllanishiga ta'sir qiladi. Frontal zonaning yuqori qismi uchun qatlamlarning chidamliligi va parallel-qatlamliligi xosdir. Frontal yonbag'irning quyi qismi uchun uning chegaralarida qirg'oq vallari rivojlangan, yaqqol ifodalangan qiya qatlamlanish xosdir [4, 10].

Afsuski, hozirgi vaqtda litologik tutqichlarni bashorat qilish tajribasi juda kam. Noantiklinal tutqichlarning mumkin bo'lgan tarqalish hududlari bo'lgan ponalash zonalari, fatsial almashinuvlar, stratigrafik nomuvofiqliklarni aniqlash uchun batafsil geologik tadqiqotlar majmuasini o'tkazish zarur [5]. Kollektorlarning eng ehtimoliy joylashuvini aniqlash va mahsuldor gorizontlarning litologik bir xil emasligini asoslash uchun seysmorazvedkaning birlamchi materiallarini strukturaviy, litologik-fatsial va paleogeografik xaritalash, shuningdek, qumli mahsuldor gorizontlar korrelyatsiyasining litologik-fatsial kesmalari bilan birlashtirish zarur. Ushbu holat tutqichlarni rivojlantirishning istiqbolli uchastkalarini keng miqyosda xaritalashni talab qiladi, bu esa o'z navbatida katta miqdordagi faktik materiallarni, chuqur quduqlarni burg'ulashning yetarli zichligini olish zaruratini keltirib chiqaradi.

Qidiruv mezonlarining olingan geologik-geofizik omillarini mustahkamlash maqsadida biz Dengizko'l ko'tarilmasining quyi va o'rta yura terrigen yotqizilari yer osti suvlarining gidrodinamik sharoitlarini qo'shimcha ravishda o'rgandik. Gidrodinamik tahlil natijalariga ko'ra, yura davri bosimli suv kompleksi pezometriyasi bo'yicha yangi to'plangan ma'lumotlarni hisobga olgan holda, ushbu hududda gidrodinamik vaziyat o'rnatildi. Yer osti suvlari harakatining asosiy va lokal yo'nalishi, qatlam filtratsiyasi gradiyentlarining o'zgarishi, qatlam suvlari potensial energiyasi past va yuqori bo'lgan uchastkalarining mavjudligi va shu kabilar aniqlangan. Olingan ma'lumotlar bir qator gidrodinamik omillar asosida neft va gaz to'planishi uchun qulaylik ko'rsatkichlari bilan to'ldirildi, masalan: yer osti

suvlarining harakat tezligi; kichik gidrodinamik nishabliklar; yer osti oqimi yo'nalishining keskin o'zgarishi; pyezominimum zonalarning mavjudligi, yopiq gidrodinamik zonalar va strukturaviy burunlar suv almashinuvining qiyinchilik koefitsiyentlarining hisoblangan ma'lumotlari. Ushbu xususiyatlar va kompleks gidrodinamik tahlil natijalariga ko'ra, UV uyumlari to'planishining alohida ehtimoliy uchastkalarini hisobga olgan holda eng istiqbolli mahalliy hududlar ajratildi (5-rasm).

5-rasm. Dengizko'l ko'tarilmasining quyi-o'rta yura yotqizilari gidroipezining sxematik xaritasi.

Yura QF yotqizilari suv almashinuvi rejimi asosan infiltratsion, ammo juda sekinlashgan deb baholanadi, chunki maydon va kesim bo'yicha ushlab turilmagan va suvni o'z ichiga olgan jinslarning filtratsiya-sig'im xususiyatlarining keskin o'zgaruvchanligi bilan tavsiflangan qatlam-kollektorlar bo'ylab qatlam suvlari filtratsiyasida gidravlik gradiyentlarni amalga oshirish ehtimoli kam [6].

Yangi ma'lumotlar olinishi Dengizko'l ko'tarilmasining sharqiy qismigacha davom etishini kuzatish mumkin (Sho'da, Darboza, Jarchi, Umid va boshqalar). Buxoro fleksura-uzilmali zonasi yaqinidagi ko'rsatilgan mahalliy uchastkalarida oqim tipidagi pyezominimumning mavjudligi. Shunday qilib, kesim bo'ylab yuqoriga qarab yashirin yuksizlanishning bo'ysunuvchi qiymatiga ega bo'lgan pyezominimumlarning asosan to'siq turi aniqlanadi.

Dengizko‘l ko‘tarilmasida gidrodinamik parametrlar quyidagi chegaralarda o‘zgaradi: o‘tkazuvchanlik 0,0001 dan 0,0008 darsigacha; g‘ovaklik 6 dan 7% gacha; gidravlik qiyalik 7,4 dan 58 m/km gacha. Shu bilan birga, filtratsiya tezligi yiliga 2,3-3,6 sm ni, qatlam suvlari harakatining qiyinlik koeffitsiyenti esa 1,1-52,8 ni tashkil etadi [7].

Dengizko‘l ko‘tarilmasining sharqiy qirg‘og‘i hududida keltirilgan bosimlarning Alan konidan (2747 m) O‘rtabuloq, Umid va Dengizko‘l konlariga (709 m-469 m) keskin o‘zgarishi kuzatiladi. Ushbu maydonlarning hududlari gidravlik nishabliklarning eng yuqori qiymatlari va qatlam suvlarining filtratsiya tezligi bilan tavsiflanadi.

O‘rganilayotgan hududning quyi va o‘rta yura yotqiziqlari qatlam suvlarining potensimetrik yuzasi energiyasining taqsimlanishi shuni ko‘rsatadiki, yer osti qatlam suvlari oqimining asosiy yo‘nalishi, binobarin, flyuidlarning qolgan qismi ham, ko‘tarilmalar ichida joylashgan va past yoki yuqori gidravlik bosimlar bilan ajralib turadigan ba‘zi mahalliy maydonlardan tashqari, janub va janubi-sharqdan shimol va shimoli-g‘arbgaga yo‘nalgan. Dengizko‘l ko‘tarilmasining shimoliy yonbag‘ri bunga misol bo‘la oladi, bu yerda umumiy gidrodinamik rejim fonida oqimning past va yuqori energiyasi va yer osti oqimi yo‘nalishining o‘zgarishi bilan mahalliy uchastkalar aniqlangan [8, 9].

Xulosalar. Seysmoprofilning seysmik to‘lqin maydonida namoyon bo‘lishlarning o‘tkazilgan tahlili shuni ko‘rsatadiki, yura TJning chuqur joylashgan yotqiziqlarida antiklinal tuzilmalar bilan bog‘liq bo‘lgan tutqichlarning mavjudligiga nisbatan tikroq cho‘kishga ega bo‘lgan bo‘rtiq kuzatiladi. Ehtimol, tutqichlarning shakllanishida asosiy rol ni daryo, delta, bar va boshqa qumli jismlarning tarqalish zonalari o‘ynaydi.

Gidrodinamik tadqiqotlar shuni ko‘rsatdiki, strukturaviy jihatdan ba‘zi uchastkalar gidravlik bosim izoliniyalari tektonik va litologik ekranlar

bilan bog‘liq gidrodinamik anomalionalarni hosil qiladigan joylarda joylashgan bo‘lib, UV uyumlari to‘planishi uchun qulay zonalar bo‘lgan yopiq bo‘lmagan pyezominimumlarni hosil qiladi.

Dengizko‘l ko‘tarilmasining yura davri yer osti suvlari genezisi va zamonaviy gidrodinamik rejimining ko‘rib chiqilgan masalalari neft va gaz uyumlarining shakllanishi va joylashishida gidrogeologik omilning rolini baholashga bevosita aloqador. Xususan, tadqiqot obyekti Umid strukturasi tarrigen kesimi ham litologik ekran (yopiq bo‘lmagan shakldagi gidroizopezlar) bilan bog‘liq ushbu gidrodinamik anomalionalyaga tegishli bo‘lib, u UV uyumlarining to‘planishi va saqlanishi uchun qulay zona hisoblanadi.

Binobarin, Umid tuzilmasining TF faktik materiallarini tahlil qilish shuni ko‘rsatadiki, BXR Dengizko‘l ko‘tarilmasining qolgan qismida ham, boshqa maydonlarda ham tarrigen yotqiziqlar kesimining neftgazga istiqbolliligi masalasi hozircha ochiq bo‘lib qolmoqda va o‘z yechimini talab qiladi. Shu munosabat bilan, Dengizko‘l ko‘tarilmasining yura TF geologik tuzilishini to‘liq o‘rganish va neftgazlilik istiqbollilarini baholash uchun seysmik-stratigrafik, strukturaviy-tektonik, litologik-stratigrafik va fatsial-paleogeografik tahlillardan foydalangan holda seysmik qidiruv va chuqur burg‘ilash materiallarini kompleks talqin qilish zarur, bu esa geologik kesimni model-lashtirish va quyi-o‘rta yura neft-gazga istiqbolli obyektlarini batafsil xaritalashda samarali qo‘llanilishi mumkin.

Yuqoridagilarga asoslanib, Umid maydoni va umuman Dengizko‘l ko‘tarilmasining quyi va o‘rta yura tarrigen yotqiziqlarini o‘rganishda izlov-qidiruv ishlarini tizimli ravishda davom ettirish maqsadga muvofiq, bu uglevodorod konlarini izlashning stratigrafik diapazonini kengaytiradi va O‘zbekiston Respublikasining neft va gaz xom-ashyo bazasini oshirishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

- [1] Абдуллаев, Г. С., Солопов, Г. С., Богданов, А. Н., & Эйдельмант, Н. К. (2008). Некоторые особенности нефтегазоносности терригенных отложений ниже-среднеюрского возраста северо-западной части Чарджоуской ступени. Узбекский журнал нефти и газа, (9), 129.

- [2] Алексеев, В. П., Бабаев, А. Г., Сафонов, Б. К., Троицкий, А. В., & Еременко, Н. В. (1990). Расчленение и корреляция разрезов юрской терригенной формации Чарджоуской ступени по данным ГИС. *Узбекский геологический журнал*, (4), 22–24.
- [3] Алексин, В. Т., & Хромов, Н. В. (1985). Поиски залежей нефти и газа в ловушках неантиклинального типа. *Недра*.
- [4] Бабаев, А. Г., Габрильян, Р. А., & Салямова, С. К. (1977). Терригенная формация юрского возраста Бухаро-Хивинского региона и Юго-Западного Гиссара и ее нефтегазоносность. *Недра*.
- [5] Соколов, В. И., Пак, С. А., Жуковский, Б. Л., и др. (1982). Подсчет запасов газа, нефти и конденсата месторождения Умид в Узбекской ССР. Ташкент.
- [6] Султанова, Д. Б., Шоймуротов, Т. Х., Умаров, Ш. А., & Маллаев, Ш. О. (2022). Оценка нефтегазоносности юрской терригенной формации Бухаро-Хивинского региона (на примере структуры Умид). В *Геология Средней Азии: Состояние изученности и перспективы развития* (с. 76–83). Материалы Международной научно-практической конференции.
- [7] Шоймуротов, Т. Х. (2019). Гидродинамические особенности подземных вод юрских отложений юго-восточной части Бухаро-Хивинского региона. В *Актуальные проблемы нефтегазовой геологии и инновационные методы и технологии освоения углеводородного потенциала недр* (с. 623–630). Материалы Международной научно-практической конференции.
- [8] Шоймуротов, Т. Х. (2020). Гидродинамические особенности верхнеюрских отложений Бухаро-Хивинского нефтегазоносного региона. *Актуальные проблемы нефти и газа*, (1), 41–55.
- [9] Шоймуротов, Т. Х., Тогаев, И. С., & Маллаев, Ш. О. (2022). Перспективы нефтегазоносности юрских терригенных отложений Чарджоуской ступени. В *Актуальные проблемы наук о Земле* (с. 40–47). Материалы научной конференции Национального университета Узбекистана имени Мирзо Улугбека.
- [10] Шоймуротов, Т. Х., & Эшонкулов, К. И. (2023). Геологические особенности и нефтегазоносность юрской терригенной формации Чарджоуской ступени. В *Theory and analytical aspects of recent research* (Part 12, pp. 68–71). Turkey International Scientific Online Conference.
- [11] Эгамбердыев, М. Э. (1981). Нефтегазоносные фации мезозоя и палеогена. *Фан*.

Maqolaga iqtibos keltirish | Как цитировать статью | How to cite this article

Shoymurotov, T. X., To'g'ayev, I. S., Alimov, M. M., & Toshmurov, S. A. (2026). Chorjo'y pog'onasidagi Umid maydoni yura terrigen yotqizilqlarining neftgazliligining geologik-qidiruv mezonlari. *Sanoatda raqamli texnologiyalar*, 4(2). <https://doi.org/10.70769/3030-3214.SRT.4.2.2026.22>
